

In memoriam Creu Casas i Sicart (Barcelona, 1913- Bellaterra, 2007)

El 20 de maig de l'any passat va morir Creu Casas i Sicart a la edat de 94 anys, un dels referents més actius, lúcids i admirats de la briologia espanyola de tots els temps. La Dra. Casas, com era unànimement coneguda en el camp acadèmic, es va llicenciar en farmàcia a la Universitat de Barcelona i poc temps després es doctorà amb un estudi exhaustiu sobre les briòfites de la muntanya de Montserrat. Des d'aleshores les briòfites constituïren el seu món predilecte de recerca, tot i que tenia una vasta cultura botànica amb la que sorprenia als alumnes quan feien expedicions al camp. La seva excel·lent formació botànica va fer que acadèmicament se'n encarregà de la docència de diverses disciplines. Així, fou professora adjunta de fanerogàmia a la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona, del 1949 al 1967, i agregada de fitogeografia a la Facultat de Biologia de la mateixa Universitat, del 1967 al 1971. En la seva darrera etapa activa com a docent, ocupà la càtedra de Botànica a la Facultat de Ciències de la Universitat Autònoma de Barcelona del 1971 al 1983. La seva retirada del món actiu universitari va anar acompanyada per la seva acreditació com a professora emèrita de la mateixa universitat. Era membre numerària de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya, membre de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), de la Societat Catalana de Biologia i de la Institució Catalana d'Història Natural. Creu Casas va ingressar a l'acadèmia catalana de les ciències i les humanitats el 1978, essent la primera dona que s'incorporà com a membre de ple dret a l'Institut d'Estudis Catalans, per mitjà de la Secció de Ciències Biològiques. Entre altres distincions, Creu Casas va rebre la Medalla Narcís Monturiol de la Generalitat de Catalunya (1983), el Premi Fundació Catalana per a la Recerca (2002) i el Premi Crítica Serra d'Or (2002). Al llarg de la seva prolífica vida científica dedicada gairebé en exclusiva a la briologia, Creu Casas va contribuir notablement a l'enriquiment del catàleg florístic de Balears. Sols va explorar personalment Mallorca i, amb particular, els indrets més ombrívols de la part central de la Serra de Tramuntana. Però prengué contacte amb les molses i hepàtiques de Menorca, Eivissa i Formentera amb l'estudi dels materials que foren recol·lectats per col·legues, coneguts i familiars i que ella estudiava amb la mateixa devoció com si haguessin estat recollits per ella mateixa. Va tenir el privilegi de conèixer la Mallorca dels anys 50 i l'encís pel nostre territori i per la preservació dels seu esser vius

va ser constant al llarg de la seva trajectòria. Fins i tot en els darrers moments de la seva vida, quan va saber de la troballa de *Plagiochasma appendiculatum* al Torrent del Guix (Mallorca), va anar al despatx de L. Sáez (Universitat Autònoma) per a que li mostrés fotografies de l'hàbitat i s'interessà per si la espècie estava amenaçada per algun tipus d'activitat que la pogués malmenar (L. Sáez, com. pers.). Les troballes de Creu Casas constituïren unes sòlides bases sobre les que posteriorment s'ha anant incrementant i polint el catàleg baleàric de molses, hepàtiques i antocerotes. La Dra. Casas tenia sempre un tracte afable i respectuós amb els novells briòlegs que, com jo als 80, cercàvem el seu magisteri en els innumerables dubtes que ens sorgien contínuament quan començàvem a descobrir la diversitat briològica de Balears. La seva saviesa, immensa, sols era comparable a la seva humilitat, que demostrava sempre i amb tots, i que contribuïa a engrandir cada vegada més el seu lideratge, moral i científic, en la briologia espanyola. El despatx de la Dra. Casas a la Universitat Autònoma era el punt focal en el que els briòlegs d'aleshores anàvem de peregrinatge. Tant se val que fos una mostra que se'ns resistia a la determinació, una referència bibliogràfica impossible de trobar als cercles no briològics, o una consulta a l'herbari (aquest herbari es va iniciar a l'any 1971 per Creu Casas i ha esdevingut l'herbari més complert per enfrontar-se a la recerca briològica de la península Ibèrica i de les Illes Balears). Allà, sempre amb un càlid somriure d'acollida, començava el ritual més encisador que un pot recordar: la Dra. Casas parlava de molses mentre compartia el seu coneixement i les savieses que la edat anava acumulant amb un entusiasme contagiós. Fa tres anys ens trobarem de nou a Lleida, a la reunió del jurat del premi Pius Font i Quer, 20 anys després del darrer encontre. A la pregunta de "Me coneix, Dra. Casas ?" me contestà amb la seva fina ironia que el temps no havia pogut apagar: "Qui podria no enrecordar-se d'en Rosselló ?" El temps havia estat el seu més ferm aliat i sols la presència d'un bastó capgirava els records que d'ella tenia. El seu raonament lúcid, el seu ànim i entusiasme excepcional per la feina, la il·lusió amb la que parlava de les seves troballes i de les properes obres de síntesis, que ja han vist la llum, i que coronarien la seva vida científica (Flora dels briòfits dels Països Catalans), no deixaven entreveure en cap moment que havia arribat als 91 anys. Intuïa que ja li quedaven pocs anys de vida, però els que l'hem tinguda com a mestre sabíem que en això era l'única cosa en que s'equivocava. La seva obra, més de dues-centes publicacions en briologia que va escriure, i els records que la seva persona, com a professora i científica, ens ha deixat com exemple d'honestedat, humilitat, integritat i saviesa són fidel testimoni de que la Dra. Casas encara està present en alguns de nosaltres. I ho estarà per molts d'anys més.

Josep A. Rosselló
Jardí Botànic
Universitat de València

Bibliografia

Principals referències sobre la flora briològica de les Illes Balears

CASAS de PUIG, C. 1956. Aportación a la flora briológica balear. Hepáticas de Mallorca. Bolletí de la Societat d'Història Natural de les Balears 2: 63-67.

CASAS de PUIG, C. 1956. Contribución al estudio de la flora briológica balear. Pharmacia Mediterranea 1: 1-16.

CASAS de PUIG, C. 1958. Adiciones a la Flora Briológica Balear. Tres especies de *Fissidens* nuevas para la Isla de Mallorca. Bolletí de la Societat d'Història Natural de les Balears 4:63-64.

CASAS de PUIG, C. 1958. *Targionia Lorbeeriana* K. Mull. en Mallorca. Bolletí de la Societat d'Història Natural de les Balears 4:61-62.

CASAS de PUIG, C. 1966. Nueva aportación a la flora briológica balear. Algunos musgos y hepáticas de las islas de Ibiza y Formentera. Homenaje en memória del profesor J.M. Albareda Herrera, 1966:19-24. Facultad de Farmacia de la Universidad de Barcelona. Barcelona.

CASAS, C., BRUGUÉS, M. & CROS, R.M. 1979. Referències bibliogràfiques sobre la flora briològica hispànica. Treballs de l'Institut Botànic de Barcelona 5:1-52.

CASAS de PUIG, C. 1979. *Funaria pallescens* (Jur.) Broth. var. mitratus (Cas. Gil) Wijk et Marg. en Menorca. Revue Bryologique et Lichénologique 45:467-470.

CASAS SICART, C. 1981. The mosses of Spain. An annotated check-list. Treballs de l'Institut Botànic de Barcelona 7:1-57.

CASAS, C. & BRUGUÉS, M. 1983. Contribució a la brioflora de l'illa de Menorca. Collectanea Botanica 14:231-234.

GÓMEZ i ARBONA, J., BELMONTE i SOLER, J. & CASAS i SICART, C. 1983. Riella notarisii (Mont.) Mont. a Menorca. Lazaroa 5:297-300.

CASAS, C., BRUGUÉS, M. & CROS, R.M. 1984. Referències bibliogràfiques sobre la flora briològica hispànica. II. Treballs de l'Institut Botànic de Barcelona 9:5-24.

CASAS, C., BRUGUÉS, M. & CROS, R.M. 1985. Catàleg de les espècies de briòfits dels Països Catalans. In: Llimona, X. (ed.). Plantes Inferiors. Història Natural dels Països Catalans, vol. 4. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. p. 528-533.

CASAS, C. 1991. New checklist of spanish mosses. Orsis 6:3-26.

CASAS, C. 1998. The Anthocerotae and Hepaticae of Spain and Balearic Islands: a preliminary checklist. Orsis 13:17-26.

CASAS, C., CROS, R.M., BRUGUÉS, M. & SÉRGIO, C. 2000. Flora Briofítica Ibérica. Referencias Bibliográficas. Treballs de l'Institut Botànic de Barcelona 17:1-58.

CASAS, C. 2000. El género *Schistidium* Bruch & Schimp. en España. Boletín de la Sociedad Española de Briología 16:1-9.

CASAS, C., BRUGUÉS, M. & CROS, R.M. 2001. Flora dels Briòfits dels Països Catalans I. Molses. Institut d'Estudis Catalans; Secció de Ciències Biològiques. Barcelona.

CASAS, C. 2001. Les espècies del gènere *Schistidium* Bruch & Schimp. dels Països Catalans. Orsis 16:9-28.

CASAS, C., BRUGUÉS, M., CROS, R. M., SÁEZ, L. & BALAGUER, P. 2004. Referencias bibliográficas sobre la flora briofítica de las Islas Baleares. Boletín de la Sociedad Española de Briología 25:33-40.

CASAS, C., BRUGUÉS, M. & CROS, R.M. 2004. Flora dels Briòfits dels Països Catalans II. Hepàtiques i antocerotes. Institut d'Estudis Catalans; Secció de Ciències Biològiques. Barcelona.

SÁEZ, L., CASAS, C., CROS, R.M. & BRUGUÉS, M. 2002. New Bryological Data from the Balearic islands Cryptogamie, Bryologie 23:181-187.

SÁEZ, L., BRUGUÉS, M., CASAS, C., CROS, R. M & BALAGUER, P. 2006. Briófitos nuevos o interesantes para las Islas Baleares. Boletín de la Sociedad Española de Briología 28:11-23.

SÁEZ, L., BRUGUÉS, M., CASAS, C., CROS, R.M. & BALAGUER, P. 2006. New bryological data from Balearic Islandds. II. Cryptogamie, Bryologie 27:387-394.